

HOMOKI SZŐLŐÜLTETVÉNY GYOMFLÓRÁJA

WEED VEGETATION OF A VINEYARD ON SANDY SOIL

Baglyas Ferenc, Vojnich Viktor, Pölös Endre

Kertészeti Tanszék, Kertészeti Főiskolai Kar, Kecskeméti Főiskola, Magyarország

Kulcsszavak:

gyomszabályozás,
allelópátia,
talajborítás,
Digitaria sanguinalis
Eragrostis poeoides

Keywords:

weed control
allelopathy
soil cover
Digitaria sanguinalis
Eragrostis poeoides

Cikktörténet:

Beérkezett 2015. október 16.
Átdolgozva 2015. október 31.
Elfogadva 2015. november 5.

Összefoglalás

Homoki szőlőültetvényekben különösen veszélyes konkurenciát jelentenek a gyomnövények a szőlőnek. Vizet és tápanyagokat vonnak el a kultúrnövénytől, valamint árnyékolhatnak is.

A Kecskeméti Főiskola Kertészeti Főiskolai Kara bemutatókerti szőlőültetvényben végeztünk gyomfelvételezéseket. A felvételezések 5 x 2 m-es parcellákon történtek.

Négyféle gyomtársulást találtunk:

- 1. királydinnyés*
- 2. kövérporcsinos*
- 3. disznóparéjos-libatopos*
- 4. aprószulákos*

Abstract

Weeds are particularly competitive with grapes on sandy soil. They extract water and nutrients from the crops besides they shade plants. A weed survey was carried out in the demonstration vineyard of the Faculty of Horticulture of Kecskemét College. The recordings were made in 5 x 2 m plots. We found four types of weed communities.

- 1. Puncture vine*
 - 2. Common purslane*
 - 3. Pigweed-White goose foot*
 - 4. Bindweed*
-

1. Bevezetés

Közismert, hogy a szántóföldi és a kertészeti növénytermesztésben a terméscsökkentő tényezők között elsődleges szerepük van a gyomnövényeknek. A gyomok már a földművelés kezdeti szakaszában, amikor az ember különböző vadnövényeket vont kultúrába, tömegesen jelentek meg a termesztett növények vetéseiben, mint kártevők. Az azóta eltelt időszakot az ökológiailag jobban alkalmazkodó gyomnövények és a kevésbé alkalmazkodóképes termesztett növények szüntelen egymás közötti harca jellemzi. A talajművelés, a növényápolás, általában az, hogy az agrotechnika korszerű-e, szabja meg, hogy mekkora kárt okoznak a gyomok. A veszteség becslések szerint, elérheti a 25-30%-ot.

A gyomtársulásokat befolyásoló tényezők:

- Termesztett kultúra
- Klimatikus tényezők

- Talajtípus
- Talajművelés
- Gyomszabályozási módszerek
- Allelopátia

A gyomtársulásokra jellemző, hogy

- Emberi tevékenység által befolyásoltak
- Változatos megjelenésűek, sokszor véletlen események hatására alakulnak ki
- Nagyfokú alkalmazkodás, tűrőképesség
- Alacsony stabilitásúak
- Inváziós adventív fajok nagy aránya
- Az antropogén befolyás miatt nehezen rendszerezhetők
- A természeti környezet bolygatottsága miatt terjedőben vannak

A kísérletünk célja az volt, hogy megvizsgáljuk a fentebb vázolt tényezők hogyan befolyásolják a gyomflóra összetételét a vizsgált területünkön.

2. Irodalmi áttekintés

A gyomnövény fogalma:

Újvárosi Miklós (1957) A természetes növényzetben nem fordulnak elő, csak kultúrterületeken, vagy az ősi vegetáció tagjai, de kultúrterületeken teret hódítottak [5].

Lehoczky Éva (2004): „Gyomnövénynek nevezünk minden olyan növényt, amely ott fordul elő, ahol nem kívánatos” [4].

Holzner (1978): A gyomok az ember természetési tevékenységéhez legjobban alkalmazkodó növények, amelyek a mezőgazdasági művelést jelentősen befolyásolják [3].

Bunting (1960): „A gyomnövények a másodlagos szukcesszió pionír fajai.” [2].

A gyomnövények megjelenése a növényi vegetáció alkalmazkodása az ember által alakított környezethez. Az adott körülmények között számunkra káros bármilyen növényt gyomnövénynek tekinthetünk.

Élőhelyek szerint:

1. Szántóföldön, legelőn.
2. Vágási területeken.
3. Bolygatott területeken, ruderáliákon, emberi lakóhelyek környékén.

A gyomok kártételi formái:

- A termőhely elfoglalása
- A talaj vízkészletének felhasználása
- A tápanyagkészlet felhasználása
- Élősködés
- Betegségek köztes gazdái, kártevők szaporítói
- Termelési költség növelése
- Termés értékének lerontása
- Mérgező gyomok [5]

3. Anyag és módszer

3.1. Anyag

Vizsgált terület: Kecskeméti Főiskola Kertészeti Kar Bemutatókerti szőlőültetvény

3.2. Módszer

A területen terepbotanikai bejárást és cönológiai felvételezést végeztünk 2015. szeptember 10-én. A felvételezések adatait a 1-4 sz. táblázat tartalmazza. A felvételezés kvadrátmódszerrel történt, melynek során 5 x 5 méteres területet mértünk ki és cönológiai felmérést végeztünk. A kvadrátokat Braun-Blanquet féle módszerrel értékeltük [1].

4. Eredmények és megvitatása

A területen négy gyomtársulást tudtunk elkülöníteni (1-4. táblázat).

1. Táblázat. Királydinnyés gyomtársulás adatai

növényfajok	borítás (%)	A-D érték
Tribulus terrestris (Királydinnye)	50	3-4
Portulaca oleracea (Kövérrócsin)	10	2
Digitaria sanguinalis (Pirók ujjasmuhar)	10	2
Setaria viridis (Zöld muhar)	5	1-2
Amaranthus retroflexus (Szőrös disznóparéj)	5	1-2
Melandrium album (fehér mécsvirág)	0,5	+

1. ábra: Királydinnye (*Tribulus terrestris*)

2. Táblázat: Aprószulákos gyomtársulás adatai

növényfajok	borítás (%)	A-D érték
Convolvulus arvensis (Aprószulák)	60	4
Portulaca oleracea (Kövérrócsin)	10	2
Eragrostis pectinacea (Kis tőtippán)	5	1
Setaria viridis (Zöld muhar)	3	+1
Amaranthus retroflexus (Szőrös disznóparéj)	5	1

2. ábra: Aprószulák (*Convolvulus arvensis*)

3. Táblázat: Fehér libatopos gyomtársulás adatai

Növényfajok	borítás (%)	A-D érték
<i>Chenopodium album</i> (Fehér libatop)	30	2-3
<i>Portulaca oleracea</i> (Kövérrózs)	10	1-2
<i>Chenopodium aristatum</i> (Szálkás libatop)	5	1
<i>Amaranthus retroflexus</i> (szőrös disznóparéj)	5	1
<i>Eragrostis pectinacea</i> (Kis tőtippán)	5	1
<i>Agropyron repens</i> (Tarackbúza)	3	+1
<i>Ailanthus altissima</i> (Bálványfa)	0,5	+

3. ábra: Fehér libatop (*Chenopodium alba*)

4. Táblázat: Porcsinos gyomtársulás adatai

Növényfajok	borítás (%)	A-D érték
<i>Portulaca oleracea</i> (Kövérrózs)	70	4-5
<i>Eragrostis pectinacea</i> (Kis tőtippán)	10	2
<i>Chenopodium aristatum</i> (Szálkás libatop)	5	1-2

4. ábra: Kövér porcsin (*Portulaca oleracea*)

5. Következtetések

- Alacsony humusztartalmú homoktalajon az extrém szárazságot tűrő gyomfajok jellemzően: Királydinnye, Kövér porcsin
- Gyorsan felmelegedő homoktalajon felszaporodó gyomnövények:
 - Szálkás libatop
 - Fehér libatop
 - Szőrös disznóparéj
 - Aprószulák
- Mechanikai gyomirtás (kapálás) eredményeként visszaszorultak az évelő növényfajok
- Alleopátiával rendelkező gyomfajok tért nyertek:
 - Fehér libatop
 - Kövér porcsin
 - Királydinnye

Irodalomjegyzék

- [1] Braun-Blanquet, Josias (1964): Pflanzensoziologie, Grundzüge der Vegetationskunde. (3. Auflage). Springer Verlag, Wien
- [2] Bunting, A. H. (1960): Some reflection on the ecology of weeds, Blackwell, Oxford
- [3] Holzner, W., Numata, M. (Eds.) (1978): Biology and ecology of weeds, Springer Netherlands, Dordrecht
- [4] Lehoczky Éva (1994): A gyomnövények és kultúrnövények versengése a tápanyagokért. In Debreczeni B. – Debreczeni Bné (szerk.) Trágyázási kutatások 1960-90-ig. Akadémiai Kiadó, Budapest, 355-361.
- [5] Újvárosi Miklós (1973): Gyomnövények, Mezőgazdasági Kiadó, Budapest